

TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA O'QUVCHILARNING IJODIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH

Kadirova Nozima Arifovna

Buxoro davlat universiteti Tasviriy va amaliy san'at kafedrası katta o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15093841>

Annotatsiya. Ushbu maqolada tasviriy san'at darslarida o'quvchilarning ijodiy kompetentligini rivojlantirish masalasi yoritilgan. Ijodiy kompetentlik – bu o'quvchilarning san'at orqali o'z fikrlarini ifodalash, muammolarni badiiy yondashuv orqali hal qilish va yangilik yaratish qobiliyatidir. Maqolada ijodiy muhit yaratish, innovatsion o'qitish metodlari, turli texnikalar va janrlardan foydalanish, zamonaviy texnologiyalarning ahamiyati hamda baholash va rag'batlantirish tizimi kabi masalalar ko'rib chiqilgan. Shuningdek, jamoaviy ijodiy loyihalar va san'at festivallari orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirish usullari ham bayon etilgan. Maqola tasviriy san'at ta'limi samaradorligini oshirishga qaratilgan tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: Ijodiy kompetentlik, innovatsion o'qitish, fantaziya, assotsiatsiya, san'at terapiya, grafika, akvarel, guash, grafik planshet, raqamli san'at dasturlari, interaktiv darsliklar, onlayn platformalar, raqamli texnologiyalar, virtual reallik, 3D modellash, refleksiya, rag'batlantirish, jamoaviy ish, san'at loyihalari, badiiy dizayn, badiiy festival, ko'rgazma.

DEVELOPING STUDENTS' CREATIVE COMPETENCE IN FINE ARTS LESSONS

Abstract. This article discusses the development of students' creative competence in fine arts classes. Creative competence is the ability of students to express their thoughts through art, solve problems through an artistic approach, and create innovations. The article considers issues such as creating a creative environment, innovative teaching methods, the use of various techniques and genres, the importance of modern technologies, and the system of assessment and encouragement. It also describes methods for increasing students' interest through collective creative projects and art festivals. The article contains recommendations aimed at increasing the effectiveness of fine arts education.

Keywords: Creative competence, innovative teaching, fantasy, association, art therapy, graphics, watercolor, gouache, graphic tablet, digital art programs, interactive textbooks, online platforms, digital technologies, virtual reality, 3D modeling, reflection, motivation, teamwork, art projects, art design, art festival, exhibition.

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА

Аннотация. В статье рассматривается проблема развития творческой компетентности учащихся на занятиях по изобразительному искусству. Творческая компетентность — это способность учащихся выражать свои идеи посредством искусства, решать проблемы с помощью художественного подхода и создавать инновации. В статье рассматриваются такие вопросы, как создание творческой среды, инновационные методы обучения, использование различных техник и жанров, значение современных технологий, система оценки и стимулирования. В нем также описываются способы повышения интереса учащихся посредством командных творческих проектов и художественных фестивалей. В статье даны рекомендации, направленные на повышение эффективности обучения изобразительному искусству.

Ключевые слова: Творческая компетентность, инновационное обучение, фантазия, ассоциация, арт-терапия, графика, акварель, гуашь, графический планшет, программы цифрового искусства, интерактивные учебники, онлайн-платформы, цифровые технологии, виртуальная реальность, 3D-моделирование, рефлексия, мотивация, командная работа, художественные проекты, арт-дизайн, арт-фестиваль, выставка.

Kirish. Bugungi kunda ta'lim tizimining asosiy maqsadlaridan biri – ijodkor va mustaqil fikrlovchi yoshlarni tarbiyalashdir. Ayniqsa, tasviriy san'at fanida o'quvchilarning estetik dunyoqarashini kengaytirish, badiiy tafakkurini shakllantirish va ijodiy kompetentligini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ijodiy kompetentlik nafaqat san'at yo'nalishida, balki hayotning turli sohalarida muvaffaqiyat qozonish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantiradi. Ushbu maqolada tasviriy san'at darslarida o'quvchilarning ijodiy kompetentligini rivojlantirish yo'llari va samarali metodlar haqida so'z yuritamiz.

Adabiyotlar tahlili va mohokama. Ijodiy kompetentligini rivojlantirishning ahamiyati

Tasviriy san'at darslarida o'quvchilarda ijodiy kompetentligini rivojlantirish zamonaviy ta'limning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Ijodiy kompetentlik – bu o'quvchilarning mustaqil badiiy fikrlash, san'at asarlarini yaratish va tahlil qilish, muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyatidir. Bu tushuncha kognitiv, affektiv va psixomotor jihatlarini o'z ichiga oladi. U quyidagi jihatlariga ta'sir ko'rsatadi:

O'quvchilarning tanqidiy va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. San'atga bo'lgan qiziqish va ijodiy yondashuvni shakllantiradi. Turli san'at yo'nalishlari bilan tanishtirib, ularning dunyoqarashini kengaytiradi.

1. Tasviriy san'atda ijodiy kompetentlikni rivojlantirish tamoyillari

Individga yo'naltirilgan yondashuv – har bir o'quvchining shaxsiy qiziqishlari va iste'dodini hisobga olish.

Innovatsion metodlar qo'llash – interaktiv o'qitish, loyiha usullari, STEAM-ta'lim texnologiyalari.

Estetik dunyoqarashni kengaytirish – mashg'ulotlarda klassik va zamonaviy san'at namunalarini o'rganish, ularning tahlilini amalga oshirish.

Refleksiya va tanqidiy fikrlash – o'z ijodiy ishlarini tahlil qilish va baholash, san'at asarlari bo'yicha o'z nuqtai nazarini bildirish.

2. Ijodiy kompetentligini shakllantirishga oid yondashuvlar

Konstruktivistik yondashuv – o'quvchilarga o'z tajribasiga tayanib mustaqil ijod qilish imkoniyatini berish.

Faoliyatga asoslangan yondashuv – bilimlarni amaliy mashg'ulotlar orqali egallash.

Integrativ yondashuv – tasviriy san'atni adabiyot, musiqa, texnologiya va fan bilan bog'lash orqali ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish.

3. O'quvchilarning ijodiy kompetentligini rivojlantirish vositalari Rassomchilik, haykaltaroshlik, dizayn, grafika sohalarida amaliy ishlar.

San'at tarixi va nazariyasiga oid mashg'ulotlar.

Zamonaviy texnologiyalar (raqamli san'at, 3D-modellashtirish) bilan ishlash. Ochiq darslar, ko'rgazmalar va tanlovlarda ishtirok etish.

Ijodiy kompetentlikni rivojlantirish natijasida o'quvchilar nafaqat chizish va tasvirlash texnikalarini o'rganadilar, balki o'z hissiyotlarini badiiy shaklda ifodalashni ham o'zlashtiradilar.

Ijodiy kompetentligini rivojlantirish usullari

1. Ijodiy muhit yaratish

O'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish uchun sinfda erkin va ilhomlantiruvchi muhit yaratilishi lozim. Buning uchun: Dars xonasini badiiy ishlanmalar bilan bezash, ijodiy burchak tashkil etish. Mashhur rassomlarning asarlarini namoyish qilish va muhokama qilish.

O'quvchilarning ishlarini muntazam ravishda ko'rgazmaga qo'yish.

2. Innovatsion o'qitish metodlaridan foydalanish

Tasviriy san'at darslarini yanada qiziqarli va samarali o'tkazish uchun quyidagi innovatsion metodlarni qo'llash mumkin:

Fantaziya va assotsiatsiya mashqlari – o'quvchilarga turli shakllar yoki nuqtalardan foydalanib yangi obrazlar yaratish topshiriladi.

“Ko'z ochiq tush ko'rish” usuli – mavzuga oid tasviriy kompozitsiyalar yaratish orqali ijodiy tafakkurni rivojlantirish.

San'at terapiyasi – o'quvchilarga o'z his-tuyg'ularini chizma yoki rang vositasida ifodalash imkoniyatini berish.

3. Turli texnika va janrlarni o'rganish

Tasviriy san'atni o'rganishda faqat an'anaviy chizish texnikasi bilan cheklanmasdan, turli janr va texnikalardan foydalanish tavsiya etiladi:

Grafika, akvarel, guash, yog'li bo'yoq texnikalari.

Haykaltaroshlik va keramika asoslari.

Zamonaviy san'at yo'nalishlari (abstrakt san'at, minimalizm, raqamli san'at).

Bu usullar o'quvchilarga san'atning turli shakllarini o'rganish va o'z qiziqishlarini aniqlash imkoniyatini beradi.

4. Raqamli texnologiyalardan foydalanish

Zamonaviy texnologiyalar tasviriy san'at darslarining samaradorligini oshiradi:

Grafik planshetlar va raqamli san'at dasturlari (Procreate, Adobe Photoshop, Krita).

Interaktiv darsliklar va onlayn platformalar (DeviantArt, Behance, Pinterest). Virtual reallik va 3D modellash (Blender, ZBrush).

Bu vositalar yordamida o'quvchilar raqamli dizayn va grafik san'at bilan tanishib, zamonaviy san'at olamiga kirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

5. Baholash va rag'batlantirish tizimi

O'quvchilarning ijodiy ishlarini baholashda faqatgina texnik sifatga emas, balki g'oya va ijodiy yondashuvga ham e'tibor qaratish kerak. Quyidagi usullar samarali hisoblanadi:

Shaxsiy yondashuv – har bir o'quvchining o'ziga xos ijodiy yo'nalishini inobatga olish.

Refleksiya – o'quvchilarga o'z ishlari haqida fikr bildirish imkoniyatini yaratish.

Rag'batlantirish – eng yaxshi ijodiy ishlarga mukofot va diplomlar topshirish.

6. Jamoaviy ish va san'at loyihalari

O'quvchilarni ijodiy jamoaviy loyihalarga jalb qilish san'atni yanada qiziqarli qiladi:

Devoriy suratlar (mural) yaratish.

Shahar yoki maktab uchun badiiy dizayn loyihalarini ishlab chiqish.

Badiiy festivallar va ko'rgazmalarda qatnashish.

Bu faoliyatlar orqali o'quvchilar o'z qobiliyatlarini namoyish etish bilan birga jamoaviy ijodiy ishlarning ahamiyatini ham tushunib yetadilar.

Xulosa. Tasviriy san'at darslarida o'quvchilarning ijodiy kompetentligini rivojlantirish – ularning mustaqil fikrlashi, badiiy didi va san'atga bo'lgan qiziqishini oshirishning muhim vositasidir. Buning uchun dars jarayonida innovatsion metodlar, turli texnikalar va zamonaviy texnologiyalarni qo'llash zarur. Shuningdek, o'quvchilarning ijodiy ishlari baholab borilishi va rag'batlantirilishi lozim.

Ijodiy kompetentlikni rivojlantirish orqali yosh avlodga nafaqat san'at sohasida, balki turli hayotiy yo'nalishlarda ham muvaffaqiyat qozonishiga yordam berish mumkin.

Shunday qilib, tasviriy san'at darslarida ijodiy kompetentligini rivojlantirish uchun innovatsion metodlardan foydalanish, shaxsiy yondashuvni qo'llash va zamonaviy san'at vositalaridan foydalanish muhim ahamiyatga ega.

REFERENCES

1. Абдукаримов Х. Болаларда тасвирий санъатга қизиқишни ривожлантириш. – Тошкент: Фан, 2019.
 2. Қосимов Ш. Тасвирий санъат методикаси. – Тошкент: О'qituvchi, 2021.
 3. Назаров У. Болалар психологияси ва ижодий фикрлаш. – Тошкент: Фан ва технология, 2020.
 4. Feldman E.B. Varieties of Visual Experience. – New York: Prentice Hall, 1992.
 5. Lowenfeld V., Brittain W.L. Creative and Mental Growth. – New York: Macmillan Publishing, 1987
 6. Arnheim R. Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. – University of California Press, 1974.
 7. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги. Тасвирий санъат фанини ўқитиш методикаси. – Тошкент, 2022.
- Интернет манбалари:
8. www.arteducation.org
 9. www.education.uz
 10. www.pedagog.uz